

Vasile Alecsandri

Chirița în Iași sau Două fete ș-o neneacă

Comedie cu cîntice, în 3 acte

Reprezentată pe Teatrul Național din Iași, în beneficiul artiștilor romîni, la 1850

Actul I

Teatrul reprezintă ulița Păcurarii plină de omăt; în stînga, în fund, se vede bariera închisă. La ridicare cortinei se aud chioțe și pocnete surugiești. Bariera se ridică și încep a trece în fund vro 16 cai d'epoștă, carii trag o trăsură veche pusă pe tălpi de sanie. Caii intră în culisele din dreapta, dar trăsura rămîne troienită în mijlocul scenei. În coada trăsorii sînt aninate o mulțime de sipete și de cutii, iar pe deasupra lor șede o țigancă învălită într-o cergă strenteroasă; ea ține în mîna o cutie cu bonete. Pe capră stă un fecior boieresc, ținînd altă cutie. Întru se află cucoana Chirița, Aristița, Calipsița și Guliță Bîrzoii. Începe a însera și a ninge.

Scena 1

CHIRIȚA, ARISTIȚA, CALIPSIȚA, GULIȚĂ, ȚIGANCA, FECIORUL, SLUJITORUL DE BARIERĂ, UN SURUGIU

SLUJITORUL (*alergînd după trăsura, zice țigancei din coadă*): Cine zici că-i în trăsura?...

ȚIGANCA: Cucoana Chirița.

SLUJITORUL: Cum?... Crița?

ȚIGANCA: Chirița... surdule.

SLUJITORUL: Chirița Surdulea?... Da cască-ți pliscul mai tare... cioară, și cîrîie mai dezghețat... Ce cucoană-i în trăsura?

ȚIGANCA: Du-te pîrlui! că doar n-am să-ți toc la ureche pînă mîine.

SLUJITORUL: De!... Baragladină, te-ai plictisit?

ȚIGANCA: Baragladină ești tu, guleratule!

SLUJITORUL: Ian vezi moachia că s-o fudulit... (*Azvrile în țigancă cu omăt!*) Hîși, cîrîitoare!

ȚIGANCA: Șezi binișor, blăstămatule, că te ie dracu.

SLUJITORUL: Hîși, ciocănitore!...

ȚIGANCA: Bată-te pîrdalnicu să te bată!... șezi binisor.

SLUJITORUL: Hîși, duh de baltă...

CHIRIȚA (*scofînd capul și primind omătul în obraz*): Ce este? ce-ați pățit... carnacsî! că era să mă chiorască!... Cine-azvrile cu bulgări?... (*Cătră țigancă:*) Ce te-o apucat, mă rog, coțofano, de cîrîi ca cioara-n par?... Ie sama la lucruri bine, și taci din plisc. (*întorcîndu-se către fecior.*) Și tu, mojicule, ce stai în capră ca un degerat și nu zici surugiilor să meargă?... Vai, bată-vă crucea, mangosiților, c-o să-mi faceți zile fripte!...

SLUJITORUL (*La oblon*). Cucoană...

CHIRIȚA: Ce-i?

SLUJITORUL: Cum îi numele d-tale?

CHIRIȚA: Cum mi l-o dat nînașu... Lipsești de-acole.

SLUJITORUL: Așa știu și eu... d-apoi vezi, cucoană, că trebuie să te trecem la catastiful barierii.

CHIRIȚA: Să mă treci la catastif pe mine?... da ce sunt eu, să mă treci la izvod?... Auzi vorbă!... Măi! că obraznici mai sînt guleratii ți cu săbiuțe...

Lipsești, mojice!

Lipsești de-aice,
Că-ți sar în păr
Și te bat măr.
Auzi dîrzie! blăstămăție!
Obrăznicie
Și mojicie!
În catastifuri el să mă scrie;
Să-mi facă mie
Catagrafie,
Parcă aş fi marfă de băcălie,
Sau lipscănie!

TOȚI
Lipsești, mojice!
Lipsești de-aice,
Că-ți sar în păr
Și te bat măr.

SLUJITORUL (*astupîndu-și urechile*): Ho, țară!... că doar n-am urechi de săftian... Cucoană, avem poruncă să nu lăsăm pe nime-n tîrg, pîn-a nu-l întreba de nume.

CHIRIȚA: Ei! c-or să-mi scoată sufletul... Du-te de scrie c-o venit în lași: cucoana Chirița a banului Grigori Bîrzoii, de la Bîrzoieni, cu Aristița, Calipsița și Guliță, copiii lor.

SLUJITORUL (*in parte*): Mă!... ce pomelnic (*Tare.*) Cum ziseși, cucoană?

CHIRIȚA: Iaca surdu!... (*Repede.*) Chirița, Aristița, Calipsița și Guliță Bîrzoii ot Bîrzoieni. (*La surugiu.*) Mînați, măi, și luați seama la covățele. (*În parte*) Aice-n capitală ești tot cu zilele-n mîna.

SLUJITORUL (*în parte*): Crița, Răștița, Lăpșița și Gurluiță Brînzoi!...da... a dracului nume!...parcă se bat babele-n gură... Mă duc să-i torn în catastif. (*Merge spre barieră.*) Gurluiță, Lăpșița... Criță... (*Iese.*)

CHIRIȚA (*la surugii*): Pornit-ați, jărpanilor?

SURUGIUL (*îndemnînd caii*): Hi, hi, hi, hi, copii, nu mă lăsați... Hi, hi, tătucă... Hi, hi, mînca-v-ar lupii. (*Pocnește.*) Hi, Iudă... Hi, jupitule. Iaca, mă! c-or să mă lase-n troian... Hi, hi, da hi... lua-v-ar dalacu... prohodi-v-ar cioarele!...

CHIRIȚA: (*scofînd capul repede*): Tacă-vă gura, bețivilor, că vă aud copilele.

SURUGIUL: Ian lasă-ne, cucoană hai... nu ne mai necăji, că destul necaz avem noi cu rădvanul ista, ardă-l focul...

CHIRIȚA: Ba să te ardă pe tine focul... auzi?... rădvan!... trăsura mea de nuntă, nouă-noușoară!... de abia din vremea bejăniei... Hai, mînați și nu mai faceți vorbă.

SURUGIUL: Hi, hi... odată, copii, cu toți... Hi! lăsa-v-ați oasele cioarelor și pielea vameșului... Ha, ho, ha, ho, tbrr... degeaba!... de acum ne-am troienit...

CHIRIȚA: Ne-am troienit?... Iaca! na, și alta acum... chiar colac peste pupăză! (*Feciorului.*) Ce stai ca un butuc în capră, mangositule... coboară de-agiută la trăsură... Ian vezi-l, mă rog, parcă-i un boieri!... nu-i bun nici de-o treabă...

FECIORUL (*leneș*): Dacă-i chiar în zadar... nu ne scoate

CHIRIȚA: Sărmane, sărmane... ți-oî arăta eu acuși pe dracu, somnorosule... dă... dă!...

FECIORUL (*scoborîndu-se*): Somnoros, da! și eu n-am închis ochii de două nopti!

CHIRIȚA: (*sărind din trăsură*): Ian auzi-l că și răspunde!... (*Lunecînd.*) Carnacsî! că era să-mi rup șalele (*împingînd feciorul*) Ia, colo... colo la răzor, tontule... pune umăru de-mpinge, că ești coșcoge... (*La surugiu.*) Hai, măi, opintiți vîrtos.

SURUGIUL: Hi, hi, zvînta-v-ar vîntu și v-aș vînde pastrama!

CHIRIȚA: Tacă-vă gura, blăstămaților! că vă aud copilele! (*La fete.*) Astupați-vă urechile! (*în parte.*) Îi un păcat cu niște ghiorlani. (*La țigancă.*) Da tu, cheramo, ce stai acolo parcă clocești ouă... de-te gios să se mai ușureze trăsura.

ȚIGANCA: Cuconiță, nu mă pot scoborî fără de scară.

CHIRIȚA: Scară?... ți-oi da eu la scară, coțofană... deschide-ți aripile și săi la pământ... da doar mi-i strica cutia... c-atîta-ți trebuie.

ȚIGANCA (*sărind*): Valeu!... că mi-am scrîntit piciorul! valeu! (*Sărind, scapă cutia, care se strică.*)

CHIRIȚA: Tronc! parcă-nadins i-am zis să mi-o strice!... Of! sărăcan de mme! că-mi vine să țin și să ieu cîmpii!... Mult oi să mai stau în drum? (*Aleargă la oblon și lunecă.*) Carnacsî! că mi-o plesnit șireturile de la rochie!... Aristițo, Calipsițo, dați-vă gios și voi, doar ne-om distroini mai degrabă... ia așa... frumos, încet, să nu lunecați.

(*Aristița și Calipsița se cobor, Guliță vrea să el să iasă, dar Chirița îl oprește.*)

GULIȚĂ: (*cepeleag și alintat*): Să mă cobor și eu cu țîțacele?

CHIRIȚA: Ba nu, Gulița mamei... nu, drăguță; mata șezi în trăsura ca să nu răcești.

GULIȚĂ: E!... neneacă, vreau să mă cobor... na...

CHIRIȚA: Ba nu, suflete... dacă mă iubești... șezi mătăluță locului, puiule, și te învălește cu contășu băbacăi.

GULIȚĂ: Ei, m-am săturat de contăș; vreau să mă dau pe gheață...

CHIRIȚA: Ba...să nu faci pozna, Gulița neneacăi, c-apoi s-a mînia nineaca și nu ți-a mai cumpăra minavet... știi mata... minavetu care ți-am făgăduit...

GULIȚĂ: Așa! de trii ani de cînd mă porți cu făgăduința...

CHIRIȚA: (*sărutîndu-l*): Gulița mamei!... că nostim ești... nu fii de diochi... (*încinde oblonul și zice surugiilor:*) Hai, flăcăi, de-acum, că vă făgăduiesc bacșiș bun... cîte un fifirig de om... (*Căutînd în culise.*) Iaca pozna! da unde-s surugiii?

FECIORUL: Or fi fugit!... cine știe?... La vro crîsmă poate... (*în parte.*) Hei, că nu-s și eu cu dînșii!

CHIRIȚA: O fugit și m-o lăsat lată în mijlocul drumului!... bre! c-o să mă lovească ceva! (*Furioasă.*) Ei, apoi să nu te-apuce șaptezeci de năbădăici?... *Kirie eleison!* (*Vine iute în fața publicului.*) Mă rog, cine ține poștele?... cine-i otcupcicul ghipcanilor?... să deie ochi cu mine, dacă-l ține curăua... să-i zic două vorbe... da vorbe!... să le pomenească cît o trăi... știi?... cole... *engolpion* de anul nou 1844.

(Vasile Alecsandri, *Chirița în Iași sau Două fete ș-o neneacă*, în *Id., Opere, V, Teatru*, text ales și stabilit, note și variante de G. Rădulescu-Dulgheru, Minerva, București, 1977, pp. 347-350)